

Lapsen kielen kehitys ja kaksikielinen varhaiskasvatusympäristö

Dina Söderlund

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lapsen kielen kehitys ja kaksikielinen varhaiskasvatusympäristö

Dina Söderlund
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2022

Dina Söderlund

Lapsen kielen kehitys ja kaksikielinen varhaiskasvatusympäristö

Vuosi

2022

Sivumäärä 32

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, mitä keinoja lapsen kaksikielisyyden tukemiseen käytetään, jotta hyviä keinoja ja tapoja voidaan käyttää useammassa päiväkodissa.

Tutkimuksen kohteena olevassa kaupungissa ei tätä ole tutkittu aiemmin, joten eroavaisuuksista ei ole tietoa. Tutkimuskysymykseni olivat, millä keinoilla lapsen kaksikielisyyttä tuetaan varhaiskasvatuksessa sekä miten kasvattajat kokevat kaksikielisyyden tukemisen varhaiskasvatuksessa?

Teoreettisen viitekehyksen muodostivat lapsen kielen kehitys varhaiskasvatuskäisenä, kielellisen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa sekä kielen kehityksen tukemisen menetelmät. Näissä kokonaisuuksissa keskityin tutkimuskysymysteni kannalta oleelliseen teoriaan, eli kaksikielisyyteen suomen ja ruotsin kielen osalta. Toteutin opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena. Keräsin aineiston kyselylomakkeen avulla, joka lähetettiin jokaiseen kaupungin päiväkotiin.

Opinnäytetyöni tuloksena sain vastauksen tutkimuskysymyksiini, sekä tietoa hyväksi todetuista työmenetelmistä kielen tukemiseen liittyen. Sain lisäksi tietoa siitä, miten ryhmäkoot sekä ryhmän kokoonpano vaikuttaa kaksikielisyyden tukemiseen. Kaikki vastaajista nostivat esiin valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman ohjausdokumenttina toiminnalle. Teoriassa kaikissa päiväkodeissa on käytössä monipuoliset menetelmät kaksikielisyyden tukemiseen, mutta käytännöt vaihtelevat. Ajan puute, sekä henkilökunnan kielitaito nousivat esiin haasteina kaksikielisyyden tukemiselle. Osa vastaajista koki myös henkilökunnan ohjauksen sekä tukemisen metodien käytössä riittämättömänä. Tutkimustulokseni sekä keräämäni hyväksi todetut työmenetelmät jaetaan päiväkodeille, jotta he voivat hyödyntää tuloksia kaikissa päiväkodeissa.

Dina Söderlund

Child language development and a bilingual early childhood education setting

Year

2022

Pages

32

The purpose of this thesis was to gather information about what means are used in different kindergartens to support bilingualism so that good means and practises can be used in all of the city's kindergartens.

This has not been studied in the target city before, so there is no information on the differences from before. The research questions were, what are the ways in which child bilingualism is supported in early childhood education and how do educators perceive supporting bilingualism in early childhood education?

The theoretical framework consisted of a child's language development in early childhood, supporting linguistic development in early childhood education, and methods for supporting language development. The theoretical part focused on theory relevant to my research questions, bilingualism in Finnish and Swedish. The thesis was carried out as qualitative research. The material was collected using a questionnaire that was sent to every kindergarten in the city.

As an end result of the thesis, answers to the research questions were received, as well as information about good working methods related to language support. Group sizes and group composition affect the support for bilingualism. All respondents raised the national early childhood education plan as a guidance document. In theory, all day care centers use a variety of methods to support bilingualism, but practices vary. Lack of time, as well as the staff's language skills, emerged as challenges in supporting bilingualism. Some respondents also felt that the guidance and support of staff in the use of methods was insufficient. The findings as well as the working methods that have been found good, will be distributed to kindergartens so that they can be utilized in all kindergartens.

Keywords: early childhood education, bilingualism, language development, support methods

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Lapsen kielellinen kehitys.....	8
2.1	0-3-vuotiaat lapset.....	8
2.2	4-5-vuotiaat lapset.....	9
3	Kielen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa	10
3.1	Varhaiskasvatussuunnitelman määräykset.....	11
3.2	Vanhempien rooli kielellisessä kehityksessä.....	12
4	Kielellisen kehityksen tukemisen menetelmät	13
4.1	Leikki	14
4.2	Taidekasvatus.....	14
4.3	Sadut, tarinat ja lorut	15
4.4	Kielikylpy	16
5	Aikaisemmat tutkimukset aiheesta	17
6	Tutkielman toteutus	18
6.1	Tutkimusmenetelmä	18
6.2	Aineiston hankinta	19
6.3	Aineiston analyysi	20
7	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	21
8	Tutkimustulos.....	22
9	Pohdinta	26
	Lähteet.....	28
	Kuviot	31
	Liitteet	32

1 Johdanto

Kaksikielisyys ei kehity opiskelemalla vierasta kieltä, se kehittyy kieltä puhumalla sekä elämällä monikielisessä ympäristössä (Hassinen 2005, 13). Kielitaitoon kuuluu neljä perustaitoa: Puheen tuottaminen ja ymmärtäminen sekä kielen lukeminen ja kirjoittaminen. Kaksikielinen henkilö osaa paitsi kommunikoida, myös ajatella kahdella kielellä. Hän usein myös käyttää eri kieliä eri ihmisten kanssa sekä eri tilanteissa. (Hassinen 2002, 21.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli käsitellä lapsen kielen kehitystä sekä selvittää millä keinoilla lapsen kaksikielisyyttä tuetaan varhaiskasvatuksessa, sekä miten kaksikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa koetaan. Valitsin kieliksi suomen ja ruotsin kielen, koska ne ovat maamme viralliset kielet. Kielten valitsemiseen vaikutti myös se, että olen itse suomenruotsalainen ja asun kaksikielisellä paikkakunnalla. Olen nähnyt, miten vaikeaa ruotsinkielisillä on oppia suomea, jos he eivät ole herkistyneet sille jo pienenä. Keskityin työssäni kaksikielisen kaupungin kaksikielisiin päiväkoteihin, halusin selvittää mitä keinoja käytetään kaksikielisyyden tukemiseen ja miten se koetaan. Haastattelutulosten perusteella voidaan tunnistaa hyviä, jo käytössä olevia toimintatapoja, ja varmistua siitä, että kaikilla kaupungin kaksikielisillä päiväkodeilla on mahdollisuus näitä hyödyntää. Tutkimusten perusteella kaupunki saa tietoonsa jo käytössä olevat menetelmät, tällä tavoin päiväkotien metodeja voidaan yhtenäistää kaksikielisten päiväkotien johtajien avulla. Myös mahdolliset epäkohdat ja kehittämiskohteet kielen tukemiseen liittyen voivat tulla ilmi tutkimuksessa.

Kaksikielisyys voidaan määritellä kielten omaksumismenetelmän perusteella. Jos lapsi oppii kaksi kieltä lähes syntymästä asti, puhutaan simultaanisesta kielen kehityksestä. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi oppii kaksi kieltä samanaikaisesti. Jos lapsi oppii toisen kielen kolmen ikävuoden jälkeen, on kyseessä sukseksiivinen, eli peräkkäinen kaksikielisyys. Kaksikielisyyden määritelmä kattaa myös myöhemmän toisen kielen oppimisen, 7-12 vuoden ikäisenä. Tätä kutsutaan subordinatiiviseksi, eli alisteiseksi kaksikielisyudeksi. Kaksikielisyyden omaksumisen menetelmä määräytyy pitkälti siitä, missä ympäristössä toinen kieli opitaan. Jos lapsi oppii kotona kaksi kieltä, on useimmiten kyseessä simultaaninen oppiminen. Jos toinen kieli omaksutaan muualla kuin kotona, esimerkiksi varhaiskasvatuksessa tai koulussa, tapahtuu useimmiten sukseksiivinen kielen kehitys. (Hassinen 2005, 17.)

Kaksikielisyyttä esiintyy joka puolella maailmaa, jopa puolet maailman asukkaista ovat kaksikielisiä. Kaksikielisyyden määritelmiä on useita, jotkut määrittelevät kaksikieliseksi henkilön, joka puhuu ja ymmärtää muuta kieltä kuin hänen omaa äidinkieltään. Toiset taas määrittelevät kaksikieliseksi henkilön, joka on puhunut sujuvasti kahta kieltä ennen neljättä ikävuottaan. Kaksikielisyys voidaan määritellä henkilötasolla, mutta myös yhteiskunnan

tasolla. Olenko minä kaksikielinen, onko asuinvaltion monikielinen? Kaksikielisyys voi olla lähtöisin kotiympäristöstä, jos vanhemmilla on eri äidinkieli, ja he puhuvat lapselleen omaa äidinkieltään. (Hassinen 2005, 16, 20.) Suomessa kaksikielisyys on tärkeä osa yhteiskuntaamme. Äidinkieli on tärkeä perusoikeus jokaiselle, se on osa ihmisen identiteettiä ja kulttuuria. Suomessa tulee myös jokaisella kansalaisella olla oikeus vaikuttaa vallitseviin kieliolosuhteisiin. Tulevaisuudessa on tärkeä turvata yhteiskunnallinen toiminta sekä julkisten palvelujen saatavuus molemmilla kansankielillä. (Oikeusministeriö 2020.) Tutkimuksessani mukana olevasta kaupungista löytyy kielikyppyjä, joihin voi hakea, mutta paikkoja on todella rajoitetusti.

2 Lapsen kielellinen kehitys

Vuorovaikutus on lapsen kielen kehityksen kannalta äärimmäisen tärkeää. Kielen kehitys alkaa viimeistään syntymästä, lapsi oppii hänelle ominaisella tavalla kehityksen eri vaiheissa, esimerkiksi leikissä ja arjen tavallisissa tilanteissa. Varhaiskasvatusikä on hyvä mahdollisuus parantaa taitoja, joissa on kehitettävää, lapsen kehitys on tässä iässä kaikkein suurimmillaan, ja lapsi on vastaanottavainen uusille asioille. (Nurmilaakso & Välimäki 2011, 31-32.)

Kielen kehitys ei ole ainoastaan sanoja ja puhetta, siihen kuuluu myös äänensävy, ilmeet ja eleet, jotka ovat tärkeä osa viestintää. Jotta lapsi oppii oikeanlaisen vuorovaikutusten muiden kanssa, on tärkeää, että hän omaksuu kaikki kielen osa-alueet. Aikuisen on annettava lapselle aikaa yhdessä tekemiseen. Lurut, laulut sekä kirjat kehittävät lapsen kieltä ja kartuttavat sanavarastoa tehokkaasti. (Aivoliitto 2021.) On tärkeää, että lapselle opetetaan oma äidinkieli määrätietoisesti, jos vanhemmilla on eri äidinkielet, tulisi molempien käyttäen omaa äidinkieltään puhuessaan lapselle. Vanhempien on tärkeä pysyä samassa kielessä, koska kielen vaihtaminen voi aiheuttaa lapselle kielihäiriöitä. Kaksi- ja monikielisyys ei aiheuta riskiä kielellisen kehityksen viivästykselle eikä kielihäiriöille. Kaksikielisellä lapsella voi kuitenkin ilmetä kielen kehityksen häiriöitä, joiden toteaminen voi viivästyä, koska uskotaan että se kuuluu kaksikielisuuden omaksumisprosessiin. (Hassinen 2005, 42, 133.)

2.1 0-3-vuotiaat lapset

Ensimmäisen elinvuoden muutokset ovat kaikkein laaja-alaisimmat. Keho ja keskushermosto kehittyvät, kommunikaatio muiden ihmisten kanssa käynnistyy ja sosiaaliset siteet lujittuvat. Oppiminen on poikkeuksellisen suurta alle 3-vuotiaana. (Nurmi & Ahonen & Lyytinen & Pulkkinen & Ruoppila 2014, 18.) Alle yksivuotiaalle lapselle kielen kehitys on tutkimista ja oppimista. Lapsi reagoi ääniin ja vastaa niihin käyttämällä ilmeitä ja eleitä. Vaikka lapsi ei vielä puhu, hän kommunikoi äännelemällä ja joteltelemalla. Yksivuotias lapsi taas ymmärtää puhetta paljon, vaikka ei tuota sitä itse. Lapsi osaa noudattaa lyhyitä, konkreettisia ja

selkeitä ohjeita, joka osoittaa, että hän ymmärtää sanojen merkityksen. Nyt lapsi alkaa jo nimetä esineitä ja jäljittelee toisten puhetta, hän tuottaa ensimmäiset sanansa ja sanavarasto alkaa kasvaa. Vaikka lapsi ei vielä kommunikoi ymmärrettävästi, kartuttaa hän koko ajan sanavarastoaan kuuntelemalla ympäristöään. On tärkeää löytää kiireettömiä hetkiä lapsen kanssa, nämä ovat tärkeitä lapsen kehityksen kannalta. Alle yksivuotias lapsi kuuntelee ja oppii, siksi on tärkeää jutella lapselle samalla kun hoitaa häntä. Lapsi nauttii yhteisestä ajasta, hän oppii kuuntelemalla aikuista. Lorut, laulut ja kuvakirjat ovat hyvä tapa kehittää lapsen kieltä, myös asioiden nimeäminen joita lapsi osoittaa auttaa lasta yhdistämään asian ja nimen. (Svensson 2009, 74-75, 78.)

Lapsen ensimmäiset sanat tulevat useimmiten 8-14 kuukauden iässä. Joissain tapauksissa ensisanat voivat tulla jopa vasta puolentoista vuoden ikäisenä, joka on täysin normaalia, eikä yksinään osoita viivästeitä kehityksessä. Kaksivuotiaana lapsi ymmärtää jo vähän vaikeampia mutta kuitenkin yksinkertaisia ohjeita. Lapsi osaa jo ilmaista itseään yksittäisillä sanoilla, ehkä jopa lyhyillä lauseilla. Ääntäminen voi kuitenkin olla vielä epätarkkaa, lapsen puhe voi kuulostaa toisen korvissa epämääräiseltä. Kolmevuotiaana lapsen kielen kehitys vauhdittuu, lapsi ymmärtää jo hyvin arkikieltä sekä kaksiosaisia ohjeita. Lapsen puhe on useimmiten tässä iässä selkeää ja ymmärrettävää tutuille ihmisille, tuntemattomille puhe voi vielä olla haastava ymmärtää äänivirheiden takia. (Svensson 2009, 67, 79-81.)

Lapsen kehitystä voi tukea ottamalla lapsi mukaan arjen askareisiin, yhdessä voi siivota tai laittaa ruokaa. Tekemisen ohella lapselle voi opettaa eri asioiden nimiä, tämä on luonteva tapa opettaa lasta. Puhuesssa on tärkeää käyttää ilmeitä ja eleitä tukemaan sanomaa, myös tunteet on tärkeä näyttää, jotta lapsi ymmärtää onko puheenaihe iloinen vai surullinen. Lapsi oppii leikissä, joten oppimisen tukena voi käyttää esimerkiksi roolileikkejä tai satuhetkiä. (Aivoliitto 2021.)

2.2 4-5-vuotiaat lapset

Neljävuotiaana lapsi ymmärtää jo hyvin puhetta sekä vaikeampia ohjeita. Lapsi puhuu jo ymmärrettävästi, muodostaa lauseita sekä taivuttaa sanoja oikein. Lapsi osaa kertoa päivän tapahtumista lyhyesti, ja käyttää runsaasti eri sanaluokkien sanoja. Nyt myös vieraampi kuulija ymmärtää lapsen puhetta. Kieli kehittyy vahvasti ikätovereiden kanssa yhteisleikeissä. Viisivuotiaana lapsi ymmärtää vuorovaikutuksen perustaidot, hän osaa kuunnella toisten puhetta, osaa odottaa vuoroaan sekä esittää kysymyksiä keskustelun aikana. Sanavarasto on karttunut erittäin monipuoliseksi, lapsi ymmärtää kieltään ja osaa käyttää sitä sujuvasti. Äännevirheitä voi vielä esiintyä, erityisesti s- ja r - virheet ovat yleisiä. (Svensson 2009, 82-83.)

Tässä iässä lapsi haluaa ja tarvitsee syvempää oppimista, leikit ja lorut eivät enää riitä kehittämään valmiiksi laajaa sanavarastoa ja opittua vuorovaikutusta. Lapsi tarvitsee

jutteluhetkiä, kun lapsi haluaa jutella, on vanhempien tärkeä antaa aikaa lapselle ja keskittyä tilanteeseen. Lapsi haluaa tässä iässä usein kertoa päivän tapahtumista tai kertoa satuja. Tässä iässä lapsi myös miettii mitä sanat oikeasti tarkoittavat, mitkä sanat tarkoittavat samoja asioita ja mitkä ovat toistensa vastakohtia. (Svensson 2009, 84.) Tämä aika on haasteellista aikuiselle lapsen elämässä, voi tuntua siltä, että lapsi on koko ajan äänessä. Lapsen kielen kehitys on jo pitkällä, ja tämä on aika, jolloin lapsi käyttää kieltään monipuolisesti ja kartuttaa osaamistaan kielen ja ajattelun suhteen. Lapsi voi kertoa pitkiä ja epäjohdonmukaisia tarinoita, hän voi myös eksyä aiheesta kiinnostavampaan. Tärkeää on että aikuinen jaksaa kuunnella lasta ja vastata hänelle. (MLL 2021.)

4-5 vuotias lapsi on usein hyvin sosiaalinen, mutta tunteiden säätely voi olla haastavaa. Tässä iässä lapsi alkaa kuitenkin käyttämään kieltä riitatilanteissa, nyt lapsi osaa jo sanoittaa tunteensa eikä hänen tarvitse käyttää fyysistä voimaa tilanteen ratkomiseen. (MLL 2021.) Tämä ikä on lapsella myös se, jolloin voidaan huomata puheen viivästymistä tai muita ongelmia kielen ja puheen tuottamisen suhteen. Asiat, jotka johtavat siihen, että haetaan apua ammattilaiselta, kuten puheterapeutilta, ovat esimerkiksi se, että lapsen sanavarasto on suppea, lapsi ei osaa kuvailla esinettä tai kuvaa tai lapsi änkyttää. Vanhemmat voivat myös huomata että lapsi ei ymmärrä puhetta kunnolla, tai että lapsi ei ymmärrä että häntä puhutellaan. (Hassinen 2005, 134.)

3 Kielen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Maailma, jossa lapset kasvavat, on kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot korostuvat moninaisuuden vuoksi, osaamiseen kuuluu kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita, samalla kun tarvitaan taito kuunnella toisia ja ymmärtää erilaisuuksia ja eri näkemyksiä. Jotta vuorovaikutus eri kulttuuritaustaisten ihmisten välillä sujuu, edellytetään ymmärrystä omasta ja muista kulttuureista sekä kunnioitusta erilaisuutta kohtaan.

Varhaiskasvatus liittyy elinkaareen, jossa ihmisen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen oppiminen ja kehitys ovat nopeimpia koko elinkaaren aikana. Hyvä varhaiskasvatus edellyttää tietoa ja näkemystä siitä, miten ja miksi varhaiskasvatusta toteutetaan. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma antaa suuntaa lasten kanssa tehtävälle arvokkaalle työlle. Kehityspsykologia on tärkeä varhaiskasvatuksessa, mutta on huomioitava myös näkemykset koskien lapsen toimijuutta ja yksilöllisyyttä. Hyvä varhaispedagogiikka ei vain seuraa lapsen kehitystä, vaan antaa kehitykselle uusia väyliä, lapsen tarpeet huomioiden. Lasten opetus, kasvatus ja hoito on kokonaisuus, joka on riippuvainen eri elementeistä. Opettajien ja kasvattajien on oltava tietoisia teorioista ja tutkimuksista, jotka tukevat opetusta ja oppimista. Myös tapa millä opettajat ja kasvattajat vievät teorioita käytännössä eteenpäin on

eriarvoisen tärkeää, eri metodien, strategioiden ja lähestymistapojen huolellinen opettelu takaa sen, että opettaja osaa muokata lähestymistapaansa eri tilanteisiin sopivaksi soveltamalla tietoa ja kokemusta. (Kronqvist 2017, luku 1.)

Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lapsen kielellisiä taitoja ja valmiuksia sekä kielellisen identiteetin kehittymistä. Lapsen uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin vahvistetaan, tämä on yhteydessä lukutaidon kehittymiseen sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen. Koska lapsen kotiympäristössä voidaan käyttää esimerkiksi useampaa eri kieltä, on tärkeää, että eri kieliympäristöt tehdään näkyväksi myös varhaiskasvatuksessa. Näissä asioissa yhteistyö vanhempien tai hoitajien kanssa on tärkeässä asemassa. Vaikka lapset olisivat saman ikäisiä, voi kielellisten identiteettien kehitys olla eri vaiheissa. Lapsen kielellisen identiteetin tukeminen onkin aina yksilöllistä. Vuorovaikutustaidot ovat osa kielellistä kehitystä, kun lapsi ymmärtää osaa hän myös kommunikoida. Tärkeää on tukea sanavaraston laajenemista, sen myötä kielellinen ilmaisu monipuolistuu. Varhaiskasvatuksessa on tärkeä käyttää vaihtelevia ja sanarikkaita tekstejä, lapset tutustutetaan monipuoliseen kirjallisuuteen. (Kivijärvi 2017, luku 19.)

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman määräykset

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lapsen kielellisten taitojen, kielellisten valmiuksien sekä kielellisen identiteetin kehittymistä. Tämä tehdään vahvistamalla lapsen luontaista uteliaisuutta ja kiinnostusta myös kielten, tekstien ja kulttuurien osalta. Kielellinen kehitys ei koske ainoastaan vuorovaikutusta ja sanavaraston kehittymistä, se antaa myös uusia keinoja ja mahdollisuuksia lapselle vaikuttaa, osallistua sekä toimia. Kielen tukeminen on vahvasti kytketty monilukutaidon kehittymiseen. (Opetushallitus 2018, 40.)

Kieli on lapselle monimuotoinen asia, se on oppimisen kohde samalla kun se on oppimisen väline. Lapsi käyttää kieltä vuorovaikutuksessa, kun hän ilmaisee itseään tai hakee tietoa. Kielen kehitystä tukee monipuolinen kieliympäristö varhaiskasvatuksessa, sekä yhteistyö lapsen hoitajien kanssa. Lapselle annetaan palautetta kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoista kannustavalla ja johdonmukaisella tavalla. Varhaiskasvatuksessa on myös huomioitava lasten erilaiset kotiympäristöt ja se, että lapsen kotona voidaan puhua useaa eri kieltä. Myös kotiympäristöjen tavat olla vuorovaikutuksessa ja käyttää kieltä voivat erota toisistaan suuresti, tästä syystä yhteistyö hoitajien kanssa yhdessä monikulttuurisen kasvatusympäristön kanssa on vahva perusta varhaiskasvatukselle. Alla olevasta taulukosta näkyvät kaikki kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus 2018, 41.)

Vuorovaikutus- taidot	Kielen ymmärtämisen taidot	Puheen tuottamisen taidot	Kielen käyttötaidot	Kielellinen muisti ja sanavarasto	Kieli- tietoisuus
Kehittyvät kielelliset identiteetit					

Kuvio 1: Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus 2018, 41.)

Vuorovaikutustaitojen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi tuntee tullessa kuulluksi ja kohdatuksi. Keskeistä on myös se, miten henkilökunta reagoi lapsen non-verbaalisiin viesteihin. Lasten kielen ymmärtämisen taitoja taas tuetaan runsaan mallintamisen avulla. Sanavaraston kehittymistä tukee toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen, varhaiskasvatuksen erilaisissa tilanteissa onkin käytettävä kuvailevaa ja tarkkaa kieltä. (Opetushallitus 2018, 41.) Kun lasta rohkaistaan, kehittyvät hänen puheen tuottamisen taitonsa. Lapsen on myös opittava tilannetietoista kieltä, tätä harjoitellaan kertomalla, selittämällä sekä puheenvuoron vuorottelulla. Kielen kehittymiseen liittyy sanavaraston lisäksi muita näkökulmia, kuten hyvän käytöksen oppiminen sekä eläytyminen ja huumori. Sanavarastolla on kuitenkin tärkeä merkitys, kun sanavarasto kasvaa, monipuolistuu myös lapsen kielellinen ilmaisu. Sanavaraston kehittämiseen hyviä keinoja ovat sadut, lorut ja vuoropuhelu.

3.2 Vanhempien rooli kielellisessä kehityksessä

Kielen kehitys ja oppiminen jaetaan simultaaniseen -, suksessiiviseen -, sekä subordinatiiviseen kaksikielisyteen. Kaksikielisyys määritellään kielen tason, sen omaksumisen sekä käyttäytymisen ja samaistumisen perusteella. Se, että lapsi osaa puhua kahta kieltä, ei tarkoita sitä, että hän on kaksikielinen. Kaksikielisyys tarkoittaa sitä, että lapsi osaa kommunikoida yhtä vahvasti molemmilla kielillä. Oppimiseen vaikuttaa paitsi, milloin lapsi oppii toisen kielen, myös missä hän sen oppii. Lapsi voi oppia kaksi kieltä kotonaan, tai hänellä voi olla yksi kotikieli ja oppii toisen kodin ulkopuolisessa ympäristössä. (Hassinen 2005, 17.)

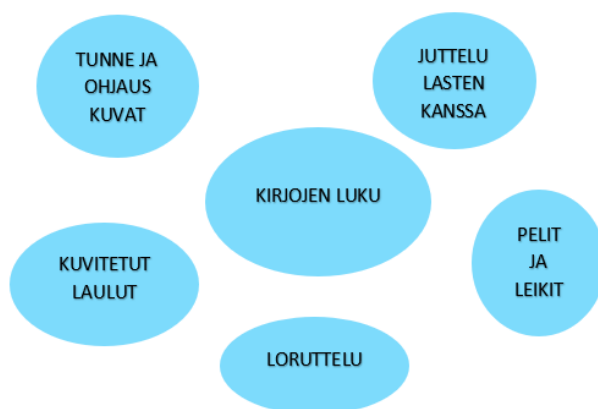
Kielten oppimiseen vaikuttaa myös tapa, jolla vanhemmat opettavat kieltä lapsilleen. Alla kolme esimerkkiä siitä, miten lapselle voidaan opettaa toinen kieli. Ensimmäinen tapa, joka kielen kehityksen kannalta on erittäin hyvä, on se, että vanhemmat puhuvat omaa äidinkieltään lapselle. Yksi kieli yhdeltä vanhemmalta. Tällöin vanhempi puhuu luontevimmin, ja lapsi omaksuu puheen hyvin. Toinen vaihtoehto on, että lapselle puhutaan yhtä kieltä

kotona, ja lapsi oppii toisen kielen muualla, esimerkiksi päivähoitossa. Kolmantena vaihtoehtona on, että molemmat vanhemmat puhuvat molempia kotona käytettäviä kieliä, tämä vaihtoehto ei ole hyvä, jos vanhempien kielitaito ei ole riittävä molempien kielten puhumiseen. Lapsi tarvitsee luontevaa ja oikeanlaista kielioppia, jotta hän omaksuu kielen ja osaa käyttää sitä luontevasti. (Hassinen 2005, 41-43.) Lapsi on luontaisesti utelias, heillä on taito kysellä ja ihmetellä asioita. Vaikka lasten kysely voi tuntua aikuisesta rasittavalta, on tämä tapa erityisen tärkeä tiedon hankkimisen tapa. Lapsi oppii kysymällä, se miten aikuisena suhtaudumme lapsen kysymyksiin, vaikuttaa lapsen oppimiseen. Jos lapsi huomaa, että aikuinen ei jaksa vastata kysymyksiin, tai jos hän huomaa, että kysymykset eivät kiinnosta aikuista, voi lapsi lakata kysymästä. Kasvattajan on tärkeä muistaa, että hänen tehtävänsä on vastata lapsen kysymykseen. (Turja 2017, luku 3.)

4 Kielellisen kehityksen tukemisen menetelmät

Kielen kehitys liittyy kaikkeen toimintaan, lapsi oppii tekemällä, kuuntelemalla ja kokeilemalla tavallisissa arjen tilanteissa. Kielen kehittämiseen ei välttämättä tarvitse varata erillistä aikaa, oppimista ja kehitystä voi tapahtua myös kiireisen arjen keskellä, jos lapsi saa osallistua arkitoimintoihin. Arjen tilanteiden oppimisessa on tärkeää muistaa selkeä vuorovaikutus, aikuisen on kommunikoitava paljon sanallisesti, jotta lapsi oppii. Myös pieni jutteluhetki päivän tapahtumista on hyvä tapa kartuttaa sanavarastoa ja kehittää lapsen kykyä kertoa asioita. Koska jokainen lapsi kehittyy omalla tahdillaan, on tärkeää muistaa huomioida yksilölliset tarpeet myös kielen kehityksen kohdalla. (SiunSote 2021.)

Arjen tavallisten tilanteiden lisäksi erittäin hyviä kehittäviä menetelmiä ovat leikki, taide, sadut ja tarinat sekä kielikylpy, näitä asioita avaan alla enemmän.

Kuvio 2: Kielen kehityksen menetelmiä (Melén 2020).

4.1 Leikki

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa henkilökuntaa luomaan lapselle hyvät edellytykset leikkiin. Leikki on käytännönläheistä toimintaa, jota jokainen ymmärtää. Lapsen vapaa leikki antaa lapselle mahdollisuuden toteuttaa omia tavoitteitaan ja suunnitella itse. Vapaata leikkiä ohjaa ikä, kehitysaste sekä reunaehtona päivähoidon säännöt. Tämä on oiva tapa lapsille kehittää suhteitaan toisiin lapsiin sekä harjoitella vuorovaikutusta. Aikuiset ovat myös osana leikkiä, vaikka se olisi vapaata, heidän roolinsa vaihtelee lasten kehitystason mukaan. (Helenius & Korhonen 2017, luku 5.)

Kontaktileikit ovat mukana lapsen kehityksessä vahvasti. Vauvana lapsi saa turvaa sylileikeistä, samalla kun se vahvistaa leikittäjän ja lapsen suhdetta. Kun lapsi kehittyy, muuttuvat myös kontaktileikit, esimerkiksi painileikit ja kiinniottoleikit ovat vähän isommille lapsille mieluisia. Kontaktileikkien tehtävä on mahdollistaa tilanteen yhteinen ennakointi leikkijöitten kesken toiston avulla, leikki voi sisältää turvallisen vaaran kokemuksen, esimerkiksi kiinnioton, joka tuo leikkiin huumoria. (Helenius & Korhonen 2017, luku 5.)

Leikki kehittyy yhdessä puheen ja kielen kehityksen kanssa. Leikkiin on hyvä antaa aikaa, myös aikuisen arvostus leikkiä kohtaan on lapselle nautinnollista. Aikuisen on tärkeä tulla mukaan leikkiin välillä, jotta lapsi tuntee arvostusta tekemistään kohtaan. Lapsi tarvitsee myös välillä tukea leikkitalanteeseen aikuiselta, esimerkiksi niin että aikuinen sanoittaa ja mallintaa leikkiä lapselle tukien kielellisiä taitoja. Hyvä lisä lasten leikkiin ovat kuvakortit, näiden avulla lapsi voi etsiä ideoita leikkiin tai osallistua jo käynnissä olevaan leikkiin. (Vieru 2020.)

Arjen tilanteita voi harjoitella leikin kautta, esimerkiksi lääkärikäyntiä tai ravintolakäyntiä voidaan havainnollistaa lapselle etukäteen leikin avulla. Arkipäiväisiä askareita taas voi muuttaa leikkimielisiksi, jotta lapsen osallistuminen näihin tuntuu hauskalta ja hyvältä, samalla kun ne ovat erittäin opettavaisia. Pienet lapset eivät vielä osaa ilmaista itseään sanoin, ystävyyssuhteiden solmiminen voi tästä syystä olla vaikeaa. Tässä leikki on hyvä apu, yhteinen toimintamuoto, jossa lapset tutustuvat toisiinsa vaikka eivät osaa vielä kertoa itsestään sanoin. (Vieru 2020.)

4.2 Taidekasvatus

Taidekasvatus kuuluu varhaiskasvatukseen, sen tavoitteena on antaa elämyksiä ja kokemuksia. Lapsen toimijuutta taiteellisena yksilönä vahvistaa taidekasvatuksellinen toiminta, joka antaa tilaa lapsen omalle ilmasulle, samalla kun se osallistaa lapsen yhteiseen kulttuuriin. Taidekasvatus on tärkeä niin yksilö, kun ryhmätasolla. Lasten keskenäinen taiteellinen toiminta avaa yhteisen vuorovaikutuksen tilan, jossa lapset voivat yhdessä kohdata ja etsiä taiteellista toimintaa. (Pääjoki 2017, luku 8.)

Taidekasvatuksen avulla vahvistetaan myös muita osaamisen valmiuksia, kuten monilukutaitoja sekä vaikuttamisen taitoja. Opetussuunnitelmaan kirjatut taidekasvatuksen tavoitteet korostavat ilmaisun monia muotoja lapsen oppimisympäristössä, joiden avulla lapsi voi kokea ja hahmottaa maailmaa. Taidekasvatus tarjoaa lapselle keinoja tuoda esiin omia tunteita ja havaintoja, oppimisympäristössä tulisikin olla riittävästi tilaa sekä monipuoliset välineet, jotta mahdollisimman lapsilähtöinen pedagogiikka toteutuu. (Ruokonen 2020, 11.)

Taidekasvatukseen kuuluu musiikillinen ilmaisu, kuvallinen ilmaisu sekä kielen taidot ja sanallinen ilmaisu. Musiikillisella ilmaisulla vahvistetaan kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Musiikkia opitaan kuuntelemalla musiikkia ja tutkimalla sen eri ääniä, kestoja ja sävelkorkeuksia. Musiikin kuuntelun lisäksi, musiikki liitetään eri toimintoihin kuten leikkiin ja liikuntaan. Laulaminen on myös iso osa musiikillista ilmaisua, lapsia rohkaistaan myös improvisoimaan sekä yhdistämään musiikin tanssiin tai kuvalliseen ilmaisuun. Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää visuaalista kuvataidetta sekä kulttuuriperintöä. Kuvallinen ilmaisu on lapselle ominainen tapa ilmaista omia kokemuksia ja tuntemuksia, keskeistä on ilo ja nautinto, mutta myös huonot tuntemukset voivat nousta esille kuvissa. Lapset tutustuvat itse eri tapoihin, kuten maalaamiseen ja piirtämiseen, mutta samalla on tärkeä ohjata lasta kiinnittämään huomiota väreihin, muotoihin ja materiaaleihin. Näin lapsi oppii käyttämään oikeita välineitä, samalla kun he oppivat tunnistamaan eri taiteen muotoja. (Ruokonen 2020, 12.)

Draaman, tanssin ja leikin keinoin rohkaistaan lapsia sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun. Tavoitteena on tarjota lapsille harjoitusten ja leikkien kautta monipuolinen kielellinen ja kehollinen kokeminen ilmaisuun ja viestintään. Lasten kokemia tai heidän mielikuvituksestaan nousevia asioita työstetään yhdessä. Lasten tulisi saada kokemuksia spontaanista ilmaisusta ja yhteisesti suunnitellusta, toteutetusta sekä arvioidusta luovasta prosessista. Toiminnassa hyödynnetään monipuolisesti muun muassa lastenkirjallisuutta, teatterin erimuotoja, sanataidetta, tanssia ja sirkusta. (Opetushallitus 2018, 44.)

4.3 Sadut, tarinat ja lorut

Lukuhetki voi olla paitsi kehittävää, myös rentouttava ja hauska yhteinen hetki lapsen ja aikuisen välillä. Lukutilaisuus tarjoaa usein mahdollisuuden rauhoittumiseen ja läheisyyteen, tämä rentouttaa lasta, ja hän keskittyy paremmin tarinan kuuntelemiseen. Koska aivojen kielikeskus kehittyy aina neljävuotiaaksi asti, ovat satuhetket tärkeitä kielen kehityksen kannalta. (Heikkilä-Halttunen 2021.)

Lasten kielen taidot ja sanavarasto vahvistuvat, kun lapsille luetaan satuja tai kirjoja. Teatterileikit ja tanssit ovat oiva tapa innostaa lapsia sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun sadun tai kirjan jälkeen, tällä tavalla annetaan lapsen mielikuvitukselle tilaa jatkokehittää satua. Nämä tilanteet vahvistavat paitsi lapsen kielellistä kehitystä, myös yhteisöllisyyden

tunnetta ja vuorovaikutustaitoja. Omatoimista lukemista on myös hyvä rohkaista, lapsen ei aina tarvitse kuulla satua, jotta hänen mielikuvituksensa herää. Kuvakirjat ovat lapselle hyvä tapa löytää aihe kuvalliseen ilmaisuun tai teatterileikkiin. (Ruokonen 2020, 14.)

Satujen lukeminen opettaa lapsille kirjoitetun kielen ja puhekielen eron, suomen kielessä ero on varsin suuri. Kirjoissa käytetään usein myös paljon monipuolisempaa sanastoa kuin tavallisessa arkikielessä, tästä syystä päivittäiset satuhetket ovat erityisen tärkeitä sanavaraston karttumista ajatellen. Satutuokioiden tuoma keskustelu on yhtä tärkeä kuin itse satu, riippuen lapsen kehitystasosta voidaan sopia jo etukäteen saako lapsi keskeyttää kysymyksillään satuhetken, vai keskustellaanko jälkepäin. (Heikkilä-Halttunen 2021.)

Lapsi oppii nopeasti tunnistamaan useammin toistuvat sadut ja kirjat, lapsen kannalta ei ole huono asia, että samoja kirjoja luetaan useammin kuin kerran. Lapsi osaa tutuissa kirjoissa odottaa jännittäviä tai mielenkiintoisia kohtia, tämä tuo tarinaan erilaisen elämyksen. Lapsella on usein myös oma suosikki, joka useimmiten kuvastaa hyvin lapsen sen hetkistä kehitystasoa. (Heikkilä-Halttunen 2021.)

4.4 Kielikylpy

Kielikylpy on monimuotoinen opetusohjelma, jonka määrittelyä ei voida tehdä lyhyesti. Kielikylpyohjelmassa on tietyt tukipilarit, joiden varaan opetusohjelma rakennetaan. Ilman näitä tukipilareita, ei kielikylpyä voida toteuttaa oikein. Perusteiden päällä on liikkumavaraa, joka antaa mahdollisuuden toteuttaa opetusta mukautetusti, mutta kuitenkin kielikylpylle asetettujen perusteiden mukaisesti. (Bergroth 2015, 1.)

Kielikylpy jaotellaan varhaiseen, viivästettyyn ja myöhäiseen kielikylpyyn. Varhainen vaihe aloitetaan 3-6 vuotiaana, viivästetty kielikylpy alkaa 4. tai 5. luokalla, ja myöhäinen vaihe vasta peruskoulun ylemmillä luokilla. (Bergroth 2015, 4.) Mitä varhaisemmassa vaiheessa kielikylpy aloitetaan, sen paremmin lapsi omaksuu toisen kielen ja oppii käyttämään sitä luonnollisesti.

Kielikylpy on koulutusjärjestelmäsidoonainen opetusohjelma, varhaisen vaiheen kielikylvyn oppilas aloittaa varhaiskasvatuksessa ja jatkaa sitä peruskoulussa. Jos lapsi siis aloittaa kielikylvyn varhaiskasvatuksessa, sitoutuu perhe jatkamaan kielikylpyä myös peruskoulussa. Kielikylvyn aloittavat lapset ovat kaikki samalla tasolla, eikä heillä ole juurikaan osaamista kielikylpykielestä. Valtaosa lapsista, jotka osallistuvat kielikylpyyn Suomessa ovat suomenkielisiä. Kielikylvyssä yhdistyy kaksi vahvaa ja näkyvää kieltä ympäröivässä yhteiskunnassa, Suomessa tämä tarkoittaa suomea ja ruotsia. Kielikylvyssä opittava kieli on vähemmistökieli, kun taas oppilaiden äidinkieli on lähiympäristön enemmistökieli. Kielikylpyä voidaan myös järjestää alkuperäiskielen elvyttämiseksi, jolloin vähemmistökieli ei nouse niin vahvasti esille. (Bergroth 2015, 1-2.)

Ruotsinkielisillä paikkakunnilla kielikylpyä järjestetään myös niin, että opittava kieli on suomi. Tämä on suomenruotsalaisten lasten kannalta tärkeä apuväline, jotta he oppivat yhteiskuntansa enemmistökielen. Kielikylpy on vapaaehtoinen, siihen voi osallistua jokainen lapsi, joka voi osallistua myös tavalliseen perusopetukseen. Kielikylpyyn on saatavilla samanlaisia tukitoimia kuin muuhun varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen, joten tukitoimien tarve ei estä lapsen osallistumista. Opetusmäärä on suuri kielikylvyssä, jopa 50 % toiminnasta tulee olla kielikylpyyn sidottua. Kielikylvyn opettajat ovat usein kaksikielisiä, opettajan on ymmärrettävä lasta hänen äidinkielellään, vaikka hän itse pysyy kielikylpykielessä. Kielikylpyopetus seuraa kansallista sekä paikallista opetussuunnitelmaa. (Bergroth 2015, 3.)

Kielikylvyn yksi tärkeimmistä periaatteista on kielten erillään pitäminen. Opettajan on pitädyttävä yhdessä kielessä, hänen on myös yritettävä järjestää opetus niin, että oppilaat voivat hänen välityksellään tai jopa keskenään kommunikoida ainoastaan kielikylpykielen avulla. Tämä on erityisen tärkeää, jos ympäristö ei tarjoa mahdollisuutta harjoittaa kielikylpykieltä opetuksen ulkopuolella. Kielikylvyssä tarkoituksena on opettaa lapsille toinen kieli ja kulttuuri, samalla kun oma äidinkieli ja kulttuuri pysyvät koskemattomina. Kielikylpy voi myös olla kaksisuuntainen, tällöin osa oppilaista ovat kielikylvyssä oppimassa vähemmistökieltä, kun taas osa oppii enemmistökieltä. Tämä tarkoittaa sitä, että toisille oppilaille opetuskieli on äidinkieli, toisille se on kielikylpykieli. Tämä mahdollistaa laajemman kielten oppimisen, samalla kun se edesauttaa vuorovaikutusta eri kielten ja kulttuurien välillä. (Bergroth 2015, 4.)

5 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Lapsen kielen kehitystä on tutkittu paljon eri näkökulmista. Aiheesta löytyy paljon lähdekirjallisuutta, jota olen käyttänyt opinnäytetyöni lähteinä, sekä useampia opinnäytetöitä ja pro gradu tutkielmia. Valtaosa tutkimuksista joihin tutustuin on kuitenkin suunnattu maahanmuuttajataustaisten lasten kielen kehityksen tukemiseen, vain pieni osa lukemistani töistä käsitteli suomenruotsalaisia lapsia suomessa. Useammassa tutkimuksessa keskityttiin myös kielen kehityksen haasteisiin, joihin en omassa opinnäytetyössäni ota kantaa.

Turun Ammattikorkeakoulussa Krista Karhunen ja Mea Mattila (2019) ovat tehneet opinnäytetyön Lasten kielen kehityksen tukeminen - Materiaalipaketti varhaiskasvatushenkilöstön pedagogisen toiminnan kehittämiseksi. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on ollut luoda käytännöllinen ja helppokäyttöinen materiaalipaketti kielen kehityksen tukemiseksi. Opinnäytetyössä nousee esiin metodeja kielen kehitykseen liittyen, kuten laulut, lorut, sadut sekä kuvat ja tukiviittomat. Työssä ei oteta kantaa

kaksikielisyyteen, mutta yleisesti kielen kehityksen viitekehukset nousevat hyvin esiin, ja kehittämistyön tulokset kertovat paljon eri metodeista kielen kehityksen tukemiseen liittyen.

Hämeen ammattikorkeakoulussa Ina Kuula (2020) on kirjoittanut opinnäytetyön Kaksikielisyys varhaiskasvatuksessa Varhaiskasvattajan keinot tukea lapsen kaksikielisyyttä. Tämä opinnäytetyö sivuaa aihettani, kuitenkin sillä erolla, että tämä opinnäytetyö on tehty yksittäiselle päiväkodille, kun minun opinnäytetyöni on suunnattu kunnan kaikille kaksikielisille päiväkodeille. Kuulan (2020) opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kaksikielisuuden säilymistä haasteita lapsilla Uudellamaalla päiväkodissa sekä löytää keinoja päiväkodin arjessa lapsen kaksikielisuuden tukemiseen. Tutkielman tuloksista nousee esiin haasteita esimerkiksi henkilökunnan kielitaidon sekä koulutuksen osalta. Tässä tutkielmassa nousee myös hyvin esiin kaksikielisuuden huomioiminen päiväkodin arjessa, sekä eri menetöt kielen kehityksen tukemisessa.

Myös Jessica Danska ja Sanni Helveranta Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta (2020) ovat kirjoittaneet opinnäytetyön, Oppimisympäristöt kielen kehityksen tukena varhaiskasvatuksessa, joka sivuaa oman opinnäytetyöni aihetta. Tuloksista nousee myös tässä tutkielmassa hyvin esiin kielen kehityksen tukemisen metodeja sekä haasteita. Tässä opinnäytetyössä selvitetään erittäin hyvin kielen kehityksen tukemista, sekä oppimisympäristöjen merkitystä kielen kehitykseen liittyen. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on käytetty laadullista tutkimusta, joka avasi minulle tämän menetelmän käytettävyyttä oman opinnäytetyöni osalta.

6 Tutkielman toteutus

6.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullinen tutkimus, tarkoituksena selvittää miten kaupungin kaksikielisissä päiväkodeissa tuetaan lapsen kielellistä kehitystä. Mitä metodeja käytetään, ja miten kaksikielisuuden tukeminen koetaan varhaiskasvatuksessa. Onko käytännössä eroja kaupungin päiväkotien välillä? Tutkimuksen kohteena olevassa kaupungissa ei olla tutkittu tätä aiemmin, joten eroavaisuuksista ei ole tietoa. Kaupungin intressi on selvittää mitä keinoja eri päiväkodeissa käytetään, jotta hyviä keinoja sekä tapoja voidaan käyttää useammassa päiväkodissa.

Tutkimuskysymykset:

Millä keinoilla lapsen kaksikielisyyttä tuetaan varhaiskasvatuksessa?

Miten kasvattajat kokevat kaksikielisuuden tukemisen varhaiskasvatuksessa?

Tutkimustyö vaatii aina jonkinlaisen aineiston. Ei riitä, että aineistoa on tarpeeksi ja että se on sisällöltään hyvää, aineiston kerääjän on myös osattava hyödyntää kerätyn aineiston tarjoamaa tietoa oikealla tavalla. Tutkimusmenetelmää valittaessa, on tärkeä huomioida myös tutkimusmenetelmän soveltuvuus itselle, jotta aineiston kerääminen ja analysointi sujuvat. (Hakala 2018, luku 1.)

Laadullista, eli kvalitatiivista tutkimusta, käytetään kun pyrkimyksenä on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä. Ymmärtämisellä tarkoitetaan tutkittavan ilmiön merkityksen tai tarkoituksen selvittämistä, sekä syvällisempää käsitystä. Tutkimusmenetelmä siis käsittelee tutkittavien henkilöiden näkökulmia, ajatuksia, tunteita ja kokemuksia. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään käsittelemään aineistoa vähin ennako-oletuksin. (Kallinen & Kinnunen 2021.) Laadullisen tutkimuksen aineisto perustuu tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessa pyritään löytämään vastaajia, joiden avulla voidaan muodostaa monipuolinen kuva tutkittavasta ilmiöstä. Laadullinen tutkimus voidaan jakaa kolmeen pääryhmään: haastattelututkimuksiin, havainnointiin ja dokumenttien tutkimiseen. (Aira 2005.) Toteutin tutkielman kyselylomakkeen avulla.

6.2 Aineiston hankinta

Kyselylomake on perinteinen tapa kerätä tutkimusaineistoa, paperilla toteutettu kysely on kaikkein perinteisin. Tänä päivänä paperisen version rinnalle ovat tulleet sähköiset kyselyt, jotka voidaan toteuttaa eri sosiaalisten medioiden, sähköpostin tai kotisivujen kautta. Kyselylomaketta on käytetty vähemmän ihmistieteissä kuin taloustieteissä, ja tämän käyttö on vähentynyt vuosien aikana. Kyselylomakkeen käyttö aineistonkeruussa on kuitenkin perusteltua. Kyselylomakkeen muoto määräytyy eri asioista. Esimerkiksi se, onko tutkija itse paikalla, kun kyselyyn vastataan, määrittelee osaksi sen, miten tarkasti kyselylomakkeeseen vastaaminen tulee ohjeistaa. Kysymysten muotoilu on todella tärkeää, jos vastaaja ymmärtää kysymyksen eri tavalla kuin tutkija, voivat vastaukset vääristää tutkimuksen tuloksia. Kysymykset rakennetaan tutkimuskysymysten perusteella tukemaan näitä. Tavoitteena on kysely, joka kerää olennaisen tiedon tutkimuskysymyksiin perustuen. (Valli 2018, luku 1.)

Valitsin kyselylomakkeen, jotta vastaajat saivat itse valita sopivan ajankohdan vastaamiseen. Varhaiskasvatuksessa päivät ovat hektisiä, joten ennalta sovittu haastatteluaika olisi voinut tuntua vastaajasta kuormittavalta. Lisäksi vastaajien anonymiteetti oli tärkeä, kyselylomakkeen avulla ei vastauksia voinut liittää tiettyyn henkilöön tai päiväkotiin. Vaikka vastauksia ei voinut suoraan liittää tiettyyn henkilöön tai päiväkotiin, kävi päiväkotien erot silti ilmi, koska jokaisesta päiväkodista vastattiin vain kerran. Tämä tarkoittaa siis sitä, että jokainen vastaus jonka sain oli eri päiväkodista. Lähetin kyselylomakkeen kaupungin varhaiskasvatusjohtajalle sähköpostitse, hän lähetti lomakkeen eteenpäin kaupungin

kaksikielisten päiväkotien johtajille. Kaksikielisissä päiväkodeissa on ruotsin- ja suomenkielisiä ryhmiä, kielikylpyä ei näissä päiväkodeissa ole. Varhaiskasvatusjohtaja keräsi lomakkeet ja toimitti ne minulle. Kysely toteutettiin avoimin kysymyksin, jotta kysymyksen muoto ei rajoittaisi vastaamista. Olin valinnut kysymykset tarkasti, jotta jokainen kysymys omalta osaltaan tukisi tutkimuskysymyksiäni. Valitsin erittäin selkeän ja helposti luettavan kyselylomakkeen, koska halusin varmistua siitä, että kyselyyn vastataan. Jos kyselylomake on liian pitkä, tai jos siinä on liika vaihtoehtoja, voi kynnyks vastaiselle olla korkeampi. Kyselyyn vastaavat ovat varhaiskasvatuksessa työskenteleviä, joten kyselyn oli oltava soveltuva vastaamiseen ajallisesti. Esittämäni kysymykset olivat selkeitä, ja niihin vastaaminen avoimina kysymyksinä antoi kaikille vastaajille mahdollisuuden kertoa juuri omasta ryhmästä sekä omista keinoista kaksikielisyyden tukemiseen. Jaoin kysymykset perustietoihin, sekä kaksikielisyyden tukemiseen. Perustietojen alla oleville kysymyksille löytyi valmiit vastausvaihtoehdot, kaksikielisyyden tukemisen alla olevat kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Kyselylomake liitteenä 1. Liitin mukaan yhteystietoni, jos joku vastaajista haluaisi lisätietoa, annoin myös mahdollisuuden vastata kysymyksiin haastattelun avulla, jos lomakkeen täyttäminen tuntui haastavalta.

6.3 Aineiston analyysi

Kun olin saanut vastaukset, aloitin työn vastausten analysoinnilla. Analyysi tarkoittaa laadullisen tutkimuksen aineiston huolellista lukemista, materiaalin järjestelyä, sisällön erittelyä, jäsentelyä ja pohtimista. Aineisto voidaan myös luokitella eri aiheiden tai teemojen perusteella. Päämäärä on saada kirjavasta ja joskus runsaasta tekstimassasta helpommin luettava ja ymmärrettävä kokonaisuus. Laadullisen tutkimuksen aineiston analysointi voi olla haastavaa, koska esitettyihin kysymyksiin ei välttämättä saa yksiselitteistä vastausta. Koska laadullisen tutkimuksen aineiston analyysiin ei voida esittää yleispätevää kaavaa tai mallia, sisältää analyysi aina myös analysoivan henkilön kokeilua. Tekstin analyysiin vaikuttavat myös tutkimuskysymykset. (KvaliMOTV 2021a.)

Vastausten analysointi alkoi materiaalin huolellisella lukemisella. Tämän jälkeen luokittelin aineiston ryhmäkoon sekä kielen perusteella, jotta materiaalia on helpompi käsitellä. Materiaalin luokittelu tapahtui käsin, koska vastauksia oli niin vähän. Tulostin vastaukset jotta minun oli helpompi käsitellä vastauksia, näin sain myös tehtyä muistiinpanoja vastausten yhteyteen. Luokittelun jälkeen poimin kaikista luokista esiin käytetyt menetelmät, haasteet, sekä muut esiin tulleet vastaukset ja vertailin niitä keskenään. Tämän jälkeen tein yhteenvedon jossa ilmeni yleiset vastaukset, sekä yksittäiset vastaukset, jonka jälkeen aloitin tutkimustulosteni kirjoittamisen. Päätin jakaa vastaukset ryhmäkoon sekä kielen perusteella, jotta saisin vastauksen paitsi tutkimuskysymyksiini, myös siihen, onko ryhmäkoolla tai ryhmän kielellä merkitystä kaksikielisyyden tukemiseen liittyen. Kyselylomake lähetettiin

varhaiskasvatuksen johtajalle syyskuussa 2021 ja sain vastaukset marraskuun 2021 alussa. Vastausten analysointi ja raportin kirjoittaminen valmistui joulukuun 2021 puolella välissä.

7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen menetelmää ei voida kuvata yhdellä lauseella, kaikki tutkimuksen vaiheet on kuvattava erikseen yksityiskohtaisesti. Kyselyssä saatava tieto on usein tietoa, joka on luottamuksellista, tutkimuksen tekijän onkin huolehdittava luottamuksellisuuden säilymisestä. (Aira 2005.) Käsittelin kaikkea tietoa jonka sain kyselylomakkeiden avulla luottamuksellisena tietona. Tallensin vastaukset salasanalukitulle kovalevyllä, ja siirsin sähköpostit salasanalla suojattuun kansioon. Kun olin analysoinut vastaukset sekä kirjoittanut tutkielmani valmiiksi, poistin suojatun sähköpostikansion. Tyhjensin myös välimuistin koneeltani, sekä sähköpostin roskakorin. En poistanut salanasuojauksia kansioista, jotta kansio olisi suojattu myös poistettuna, lisäksi käytin ainoastaan omaa tietokonettani omassa kotiverkossani. Tiedot ovat tallennettuna salanasuojatulle kovalevyllä puoli vuotta opinnäytetyöni valmistumisesta, tämän jälkeen poistan ne kovalelyltä kokonaan. Vastausten analysointia varten tulostin kaikki vastaukset paperiversioiksi, joita käsittelin yksin ja säilytin niitä lukitussa kaapissa. Kun olin saanut vastaukset analysoitua ja raportin kirjoitettua tuhosin paperit silppurilla, jonka tietosuojaluokitus on 4.

Eettisyyden osalta sivuseikoilta vaikuttavat ratkaisut ovat juuri niitä asioita, jotka ovat merkittäviä tutkimuksen eettisyyden kannalta (Kvalimotv, 2021b). HTK-ohje on suomalaisen tiedeyhteisön yhteinen tutkimuseettinen ohje hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä. Tämä on malli kaikille tutkimuksen harjoittajille, tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, sekä ehkäistä epärehellisyttä tutkimuksissa. (Arene 2020, 8.)

Keskeisiä lähtökohtia tutkimuseetiikan näkökulmasta ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä. Tarkkuus on myös tärkeä tulosten tallentamisessa, esittämisessä sekä arvioinnissa. Menetelmät, joita käytetään, on oltava eettisesti kestäviä, sekä tutkimuksen kriteerien mukaisia. On tärkeä huomioida muiden tutkijoiden työt ja saavutukset sekä kunnioittaa niitä. Tämä tehdään esimerkiksi viittaamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla. Tutkimuksen suunnittelu, toteutus sekä raportointi tehdään tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Tutkimuslupien hankinta sekä niiden eettisyyden arviointi pitää hoitaa ennen tutkimusta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Toteutin kyselyn niin, että kysymykset olivat sekä suomeksi että ruotsiksi, ja vastaamisen sai tehdä sillä kielellä, joka vastaajalle oli mieluisampi. Tällä tavalla pyrin siihen, että vastaaminen ei jäisi kiinni siitä, että ei osaa kirjoittaa tarpeeksi hyvin toisella kotimaisella kielellä. Lisäksi vahvemalla kielellä vastaaminen vähentää riskiä, että vastauksista tulee epätäydelliset tai

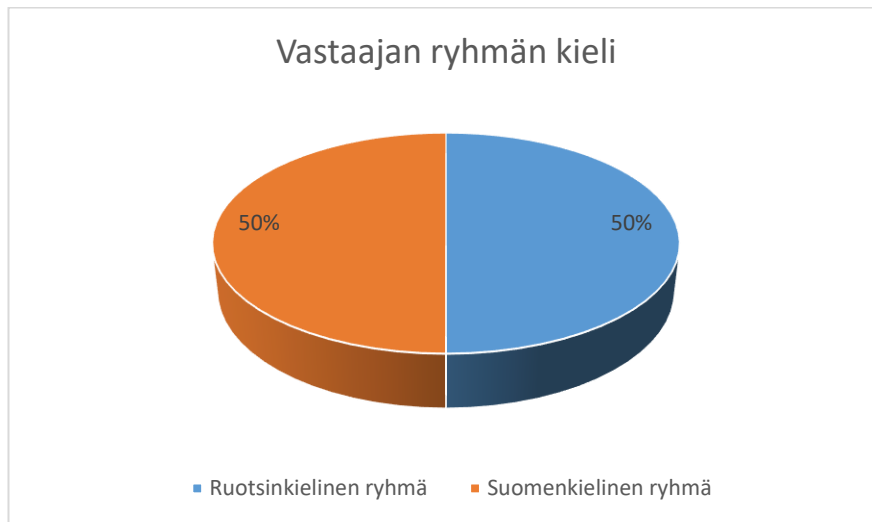
että lauseen tarkoitus muuttuu kirjoitusvirheiden takia. Aineiston analyysivaiheessa varmistin että kaikki vastaukset pysyivät muuttumattomina niitä yhdistäessäni, jotta en muuttanut vastauksia mitenkään.

Hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset jaetaan kahteen kategoriaan, vilppiin sekä piittaamattomuuteen. Vilppi tarkoittaa esimerkiksi plagiointia, sepittämistä, eli tekaistujen havaintojen esittämistä, tai havaintojen vääristelyä. Piittaamattomuus taas ilmenee törkeinä laiminlyönteinä tutkimuksen eri vaiheissa. Piittaamattomuus on esimerkiksi muiden tutkijoiden vähättelyä, tulosten harhaanjohtavaa raportointia tai tulosten puutteellista kirjaamista ja säilyttämistä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 9.) Noudatin opinnäytetyössäni Laurean lähdeviittausohjeita, jotta lähdemerkinnät ovat oikein ja lähdetieto on helposti tarkistettavissa. Pysin käyttämään ajan tasalla olevaa, luotettavaa tietoa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6).

8 Tutkimustulos

Tutkimustulokseni perustuu aineistoon, jonka olen saanut kyselylomakkeiden avulla. Tutkimus toteutui suunnitellusti kyselylomakkeen avulla, joka lähetettiin yhdeksälle kaksikielisen päiväkodin johtajalle, he valitsivat yhden henkilön päiväkodistaan, joka vastasi kyselyyn. Kyselylomakkeen saajista kuusi vastasi. Siirsin vastausajan määräaikaan kaksi kertaa, koska vastausten saaminen oli vaikeaa. Kyselylomake jaettiin päiväkotien johtajille varhaiskasvatuksen johtajan avulla, hän myös lähetti muistutuksia kaksi kertaa vastaamisesta. Kun vastauksia ei tullut, etsin itse yhteystiedot päiväkotien johtajille ja laitoin henkilökohtaisesti tutkimuskysymykset sekä saatekirjeen. Tämän jälkeen vastaukset tulivat nopeasti. Totesin, että henkilökohtainen kontakti vastaajiin oli tärkeä vastausten saamiseksi.

Vastaukset jakoutuivat tasaisesti kielten osalta, puolet vastaajista työskentelivät suomenkielisessä ryhmässä ja puolet ruotsinkielisessä ryhmässä. Alla olevasta kuviosta 3 ilmenee vastaajien ryhmien kielijako.

Kuvio 3: Vastaajien ryhmien kielijako.

Myös ryhmien kielijako oli tasaista kuten alla olevasta kuvioista 4 näkyy. Kahdessa kolmasosassa päiväkodeista oli yhtä monta suomen ja ruotsin kielistä ryhmää, loput jakautuivat tasan niin, että puolet olivat suomenkielen painoitteisia päiväkoteja ja puolet ruotsinkielen painoitteisia.

Kuvio 4: Päiväkotiryhmien kielijako vastausten perusteella.

Suurin osa vastaajista työskentelee päiväkodissa, jossa on 1-3 ryhmää ja lapsia on kaikissa ikäryhmissä, 0-6-vuotiaita. Ryhmäkokojen osalta yli puolet vastaajista työskenteli ryhmässä, jossa on 21 lasta tai enemmän ja loput ryhmässä jossa on 11-20 lasta.

Kaikki vastaajat painottivat varhaiskasvatussuunnitelman perusteita tärkeänä osana päivittäistä toimintaa. Vastauksista ilmeni, että kaikki vastaajat olivat tietoisia niin

valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä kunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden suosituksista kielen tukemiseen liittyen.

Utgående från VASU:n, dock har många föräldrar valt just vårt daghem för att barnen skall lära sig finska, så det är vårt viktigaste mål.

Kaikki vastaajat kertoivat käyttävänsä erittäin monipuolisia keinoja kaksikielisyyden tukemiseen. Metodit olivat kaikissa vastauksissa samankaltaiset, eroa ei juuri näkynyt edes eri ikäryhmien välillä. Eroa ei myöskään ollut ruotsin ja suomenkielisten ryhmien välillä. Yleisesti käytetyt metodit vastausten mukaan ovat sadut, lorut, laulut, kirjat ja fraasit sekä aakkoset. Raihunen-materiaali sekä KieliPeda jonka avulla arvioidaan lapsen kielitaito nousivat esiin yleisesti käytetyistä metodeista. Käytössä on myös sanojen oppimista suomen ja ruotsin kielellä eri teemojen ja projektien mukaan. Näitä teemoja ovat esimerkiksi värit, vuodenaajat ja numerot, projektit lähtevät useimmiten lasten mielenkiinnosta. Näiden lisäksi nousi yksittäisistä vastauksista esiin metodeja, joita ei mainittu muissa vastauksissa, kuten kuvakortit puheen tukena, viittomakieli sekä suumotoriikka. Soittimien käyttö kielen kehityksen tukena on käytössä oleva metodi, samaten satuhieronta sekä parin kanssa tehtävät riimit/riimiparit. Myös henkilökunnan toimiminen kielellisenä esimerkkinä lapsille nousi esiin. Tähän kuuluu rikkaan kielen käyttäminen, keskustelu sekä tilanteiden huolellinen sanoittaminen. Myös lasten mielipiteiden kysyminen ja heitä kuunteleminen on avainasemassa kielen kehityksen osalta.

Laulut ja lorut tukevat myös kielellistä kehitystä. Opimme uusia sanoja ja ilmiöitä senhetkeisen projektin tai teeman mukaan. Harjoittelimme nimeämistä, luokittelua sekä kertomista. Projektit lähtevät lasten mielenkiinnon pohjalta.

Meillä on säännöllisesti erilaisia toimintatuokioita jossa harjoittelemme esim värejä, muotoja, vastakohtia, numeroita jne. lasten tarpeiden mukaan.

Kysyttäessä miten päiväkodissanne on huomioitu kaksikielisyyys, oli vastauksissa eroja. Kaikissa päiväkodeissa ulkoiluhetket toteutetaan yhdessä niin, että suomen ja ruotsinkieliset ryhmät ovat samaan aikaan ulkona. Myös yhteisiä lauluhetkiä, tarinahetkiä ja jumppatuokioita käytetään yleisesti. Henkilökunta käyttää päiväkodin arjessa omaa äidinkieltään, tämä herkistää lapsia molemmille kielille, koska henkilökuntaa on niin suomen kuin ruotsinkielisiä. Yhden vastaajan päiväkodissa käytetään näiden asioiden lisäksi myös S2 opettajan sekä erityisopettajan tukea viikoittain. Myös tulkkia käytetään tarvittaessa. Kysyttäessä Millä tavalla kaksikielisyyttä käytetään päiväkodissanne vahvuutena edistämään lasten kielellistä kehitystä molemmilla kotimaisilla kielillä, oli suurin osa vastaajista sitä mieltä, että

päiväkodin kaksikielisyyttä käytetään luonnollisesti vahvuutena lapsen kielen sekä kaksikielisyyden tukemiseen. Henkilökunta on kaksikielistä ja he käyttävät arjessa omaa äidinkieltään luontevasti. Lapset leikkivät yhdessä pihalla ja kommunikoivat keskenään aikuisten avulla, näin he herkistyvät koko ajan molemmille kielille. Yhden vastaajan mukaan ruotsin kieltä voisi käyttää enemmän heidän päiväkotinsa arjessa. Vastaaja on itse ruotsinkielinen, mutta hänen mukaansa ruotsia käytetään todella vähän. Syynä tähän voi olla se, että päiväkoti on aiemmin ollut ainoastaan suomenkielinen, joten ruotsin kieli on vielä uusi juuri tässä päiväkodissa ja sen arjessa.

Kaksikielisyyys on huomaamatta mukana arjessa kun lapset kuulevat aikuisten ja lasten puhuvan molempia kieliä. Kaksikielisyyttä tuetaan myös ohjatulla toiminnalla molemmilla kielillä.

I vårt lilla daghem jobbar vi nära varandra, har evenemang, gemensamma jumppastunder, leker tillsammans ute på gården och samlas på samma avdelning på morgonen.

Haasteet, jotka nousivat esiin kaksikielisyyden tukemiseen liittyen, olivat se, että monessa perheessä puhutaan kotikielenä jotain muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Viittomakieli on myös haaste, suomen ja ruotsin kielessä ei käytetä samoja viittomia. Myös ajan rajallisuus koettiin haasteena, apukeinoja ja materiaalia kielen tukemiseen löytyy, mutta ajan rajallisuus vähentää motivaatiota käyttää näitä. Kaksi vastaajista oli sitä mieltä, että he eivät ole kokeneet haasteita kaksikielisyyden tukemiseen liittyen.

Kaksikielisyyttä voisi tukea vielä enemmän päiväkodissa,
Osa perheistä puhuu joko toista kieltä kun suomea kotona, tai suomenkielen lisäksi toista kieltä.

Tutkimustuloksia analysoitaessa voi todeta, että ryhmän koolla ei ole merkitystä haasteiden osalta, mutta vastausten perusteella ne vastaajat, jotka eivät ole kokeneet haasteita kaksikielisyyden tukemisen osalta, ovat molemmat ruotsinkielisessä ryhmässä töissä, kun taas haasteita esiin nostaneet ovat töissä suomenkielisessä ryhmässä. Tämä sama toteamus toistui myös kysyttäessä ovatko työntekijät saaneet tarpeeksi tietoa ja hyvät työkalut kielen tukemiseen. Haasteita kokeneet vastaajat eivät joko osanneet vastata tähän, tai olivat sitä mieltä, että he tarvitsivat enemmän tietoa ja tukea kaksikielisyyden tukemiseen sekä työkalujen käyttöön liittyen. Vastaajat, jotka eivät olleet kokeneet haasteita kaksikielisyyden tukemisessa, olivat taas sitä mieltä, että heillä oli tarpeeksi tietoa ja työkaluja. Vastauksista ilmeni myös se, että haasteena koettiin oma kielitaidon puute. Jos henkilökunta ei osaa molempia kotimaisia kieliä, ei hän voi tukea lapsia.

Perustiedot olen saanut, voisin vielä saada lisää uusia metodeja sekä käytännön ideoita.

Suurin ongelma on aikapula. Ei ehdi tukemaan niin kuin pitäisi.

Vanhempien asennoituminen kaksikielisyyden tukemiseen oli kaikkien vastaajien mielestä hyvä, eivätkä he olleet kohdanneet tämän osalta ongelmia tai haasteita. Yhden vastaajan mukaan vanhemmat ovat jopa toivoneet, että puhuttaisiin enemmän ruotsia, jotta lapset oppisivat myös sen kielen.

Muina huomioina nostettiin esiin useamman vastaajan toimesta, että vaikka kielen tukemiseen liittyen on käytössä eri metodeja, ei niitä todellisuudessa käytetä luontevana osana päiväkodin toimintaa. Syyksi nostettiin kaikkien vastausten kohdalla henkilökunnan kielitaidon sekä ajan rajallisuus.

9 Pohdinta

Opinnäytetyötutkimukseni tarkoituksena oli selvittää millä keinoilla lapsen kaksikielisyyttä tuetaan varhaiskasvatuksessa sekä miten kasvattajat kokevat kaksikielisyyden tukemisen varhaiskasvatuksessa.

Laadullinen tutkimus kyselylomakkeen avulla ei ollut täysin toimiva tässä tapauksessa. Ajatukseni oli, että päiväkotien arki on hektistä, ja olisi helpompi saada vastauksia, jos kyselylomakkeen sai täyttää itselle sopivana ajankohtana. Vastausten saamisen kesto kertoi kuitenkin minulle, että jos vastaajia on pienempi määrä, on henkilökohtainen haastattelu parempi vaihtoehto, näin voidaan varmistaa, että saadaan tarpeeksi vastauksia tutkimukseen. Vastaisuudessa en siis välttämättä käyttäisi samaa toteutustapaa, valitsisin henkilökohtaisen lähestymistavan. Karhunen ja Mattila (2019) käyttivät kyselyn lisäksi teemahaastattelua, joka olisi voinut myös tämän opinnäytetyön kannalta toimivampi vaihtoehto. Koska kuitenkin valitsin kyselylomakkeen vastaajien ajankäyttöä ajatellen, en muuttanut metodologiaa.

Vastauksista kävi ilmi, että vaikka metodit tiedostetaan, on niiden käytöissä eroja päiväkotien, ja jopa osastojen välillä. Koska tunnetaan, että aikaa on rajallisesti, ei hyviä käytäntöjä ehditä jakaa muille päiväkodeille. Verkostoituminen ja yleisten ohjeiden laatiminen auttaisi niitä päiväkoteja paljon, joissa ei vielä ole käytössä metodeja kaksikielisyyden tukemiseen. Myös henkilökunnan asenne tai oma kielitaito voi olla syynä siihen, että kaksikielisyyttä ei tueta tarpeeksi tässä tapauksessa.

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lapsen kielellisten taitojen, kielellisten valmiuksien sekä kielellisen identiteetin

kehittymistä. (Opetushallitus 2018, 40.) Vastausten perusteella voidaan todeta, että teoriassa kaikissa päiväkodeissa on käytössä monipuoliset menetelmät kaksikielisyyden tukemiseen, ja useimmissa päiväkodeissa kaksikielisyyttä käytetään luonnollisesti vahvuutena päiväkodin arjessa. Kaksikielisyyden tukemisessa on kuitenkin eroja päiväkotien välillä, yhtenä esiin tulleenä syynä tähän on henkilökunnan asenne kaksikielisyyttä kohtaan, johon vaikuttavat esimerkiksi ajan rajallisuus, sekä koulutuksen puute. Myös henkilökunnan kielitaito voidaan kokea haasteena, jos työntekijä ei osaa molempia kotimaisia kieliä kunnolla, on hänen vaikea tukea lapsia kaksikielisyyden osalta. Yhtenäiset linjaukset ja verkostoituminen henkilökunnan välillä olisi tärkeä tuki, jotta kaksikielisyyden tukeminen olisi samalla tasolla kaikissa kaksikielissä päiväkodeissa. Myös henkilökunnan kouluttaminen ja tukeminen metodien käyttöönotossa on tärkeä, jotta tästä tulee kaikkiin päiväkoteihin ja ryhmiin luonteva arkipäiväinen työtapana.

Tutkimuskysymykseni liittyen kasvattajien kokemuksiin kaksikielisyyden tukemiseen varhaiskasvatuksessa kertoi, että vastaajat kokevat tämän eri tavalla. Henkilökunnan osaamista ja asennoitumista voisi tutkia jatkossa tarkemmin kaupungin toimesta, tällä tavalla voisi selvittää mitä tukea, apua ja koulutusta tarvitaan, jotta kaikki päiväkodeissa työskentelevät voivat käyttää kielen tukemisen metodeja luontevasti. Tutkimustulokset voisivat myös toimia pohjana yhteistä linjausta varten, jonka puuttuminen kävi ilmi opinnäytetyötutkimuksessani.

Kaupungilta saamani palaute oli positiivinen, ja se yhtyi omiin ajatuksiini siitä, miten tuloksia voisi hyödyntää jatkossa. Kaupunki totesi palautteessaan, että tutkimuksen tulosten perusteella on ymmärretty, että on paljon mitä voitaisiin tehdä, jotta kaksikielisten päiväkotien kielellistä kehitystä sekä niiden henkilökuntaa voitaisiin tukea paremmin. He myös totesivat, että jatkotutkimus aiheesta olisi erittäin mielenkiintoinen sekä merkittävä.

Lähteet

Painetut

Hassinen S. 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Svensson A-K. 2009. Barnet, språket och miljön. Lund: Studentlitteratur AB.

Sähköiset

Aira, M. 2005. Laadullisen tutkimuksen arviointi. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2005;121(10):1073-77. Viitattu 15.08.2021. [Laadullisen tutkimuksen arviointi \(duodecimlehti.fi\)](https://duodecimlehti.fi)

Aivoliitto 2021. Puheen ja kielen kehitys. Viitattu 03.08.2021. [Puheen ja kielenkehitys | Aivoliitto](#)

Arene 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 24.5.2021. [AMMATTIKORKEAKOULUJEN OPINNÄYTETÖIDEN EETTISET SUOSITUKSET 2020.pdf \(arene.fi\)](#)

Bergroth, M. 2015. Kotimaisten kielten kielikylpy. Viitattu 26.5.2021. [isbn_978-952-476-617-3.pdf \(univaasa.fi\)](#)

Danska, J. & Helveranta, S. 2020. Oppimisympäristöt kielen kehityksen tukena varhaiskasvatuksessa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.12.2021. [Danska_Jessica_Helveranta_Sanni.pdf \(theseus.fi\)](#)

Hakala, J. 2018. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus, luku 1.

Hassinen, S. 2002. Simultaaninen kaksikielisyys. Viitattu 18.08.2021. [Simultaaninen kaksikielisyys. Läheiset sukukielet viro ja suomi rinnakkain \(oulu.fi\)](#)

Heikkilä-Halttunen, P. 2021. Lue lapselle, tunne lapsesi! Viitattu 26.05.2021. [Lue lapselle, tunne lapsesi! - Lue Lapselle](#)

Helenius, A. & Korhonen, R. 2017. Leikin ensi askeleita. Teoksessa Hujala E & Turja L (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Luku 5.

Karhunen, K. & Mattila, M. 2019. Lasten kielen kehityksen tukeminen. Materiaalipaketti varhaiskasvatushenkilöstön pedagogisen toiminnan kehittämiseksi. Turun ammattikorkeakoulu. Turku. Viitattu 15.12.2021. [LASTEN KIELEN KEHITYKSEN TUKEMINEN \(theseus.fi\)](#)

- Kivijärvi, T. 2017. Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Luku 19.
- Kronqvist, E-L. 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Luku 1.
- Kuula, I. 2020. Kaksikielisyys varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvattajan keinot tukea lapsen kaksikielisyyttä. Opinnäytetyö. Hämeen Ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna. Viitattu 15.12.2021. [Liite 3 Mallipohja \(theseus.fi\)](#)
- KvaliMOTV 2021a. 7.1 Analyysin äärellä. Viitattu 18.8.2021. [KvaliMOTV - 7.1 Analyysin äärellä \(tuni.fi\)](#)
- KvaliMOTV 2021b. 3.1 Eettiset kysymykset. Viitattu 25.08.2021. [KvaliMOTV - 3.1 Eettiset kysymykset \(tuni.fi\)](#)
- MLL 2021. 4-5 vuotiaan kehitys. Viitattu 31.07.2021. [4-5 v - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)
- Nurmi, J-E. & Ahonen, T. & Lyytinen, H. & Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) 2011. Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy - Yliopisto. Viitattu 03.08.2021. [untitled \(julkari.fi\)](#)
- Oikeusministeriö 2020. Oikeusministeriö kutsuu mukaan uuden kansalliskielistrategian valmistelutyöhön. Viitattu 12.07.2021. [Oikeusministeriö kutsuu mukaan uuden kansalliskielistrategian valmistelutyöhön - Oikeusministeriö \(oikeusministerio.fi\)](#)
- Opetushallitus 2018. VARHAISKASVATUSUUNNITELMAN PERUSTEET 2018. Viitattu 16.08.2021. [varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf \(oph.fi\)](#)
- Pääjoki, T. 2017. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Luku 8.
- Ruokonen, I. 2017. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Luku 9.
- Ruokonen, I. 2020. Varhaiskasvatuksen taidekasvatus - leikkiä, lumousta, oppimista ja hyvää elämää. Helsinki: Print Line Helsinki Oy. Viitattu 25.08.2021. [de8a96fe-varhaiskasvatuksen-taidekasvatus_suomi_low.pdf \(vol.fi\)](#)

SiunSote 2021. Puheen ja kielen kehityksen tukeminen arjessa. Viitattu 30.08.2021. [Puheen ja kielen kehityksen tukeminen arjessa - siunsote.fi](#)

Turja, L. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Luku 4.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 24.5.2021. [HTK ohje 2012.pdf \(tenk.fi\)](#)

Valli, R. 2018. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Osa 1.

Vieru, A. 2020. Leikit ja yhdessäolo tukevat kielen kehitystä. Viitattu 01.09.2021. [Leikit ja yhdessäolo tukevat kielen kehitystä | Aivoliitto](#)

Kuviot

Kuvio 1: Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus 2018, 41.).....	12
Kuvio 2: Kielen kehityksen menetelmiä (Melén 2020).	13
Kuvio 3: Vastaajien ryhmien kielijako.	23
Kuvio 4: Päiväkotiryhmien kielijako vastausten perusteella.	23

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake suomeksi.....	33
Liite 2: Kyselylomake ruotsiksi	34
Liite 3: Saatekirje	35

Liite 1: Kyselylomake suomeksi

Perustiedot

1. Kuinka monta ryhmää päiväkodissanne on?
  - a. 1-3
  - b. 4-5
  - c. 6 tai enemmän

2. Minkälainen kielijako päiväkodissanne on?
  - a. Suomenkielisiä ryhmiä enemmän kuin ruotsinkielisiä
  - b. Ruotsinkielisiä ryhmiä enemmän kuin suomenkielisiä
  - c. Yhtä monta ruotsin- ja suomenkielistä ryhmää

3. Kuinka monta lasta ryhmässasi on?
  - a. 0-10
  - b. 11-20
  - c. 21 tai enemmän

4. Minkä ikäisiä lapsia ryhmässasi on?
  - a. 0-3 v
  - b. 4-5 v
  - c. 6 v

5. Mikä on ryhmän pääkieli?
  - a. Suomi
  - b. Ruotsi

Kaksikielisyyden tukeminen

6. Mitä metodeja käytät lasten kielelliseen oppimiseen suomen- ja ruotsinkielen osalta ja miten käytät näitä metodeja?
7. Miten päiväkodissanne on huomioitu kaksikielisyy?
8. Millä tavalla kaksikielisyyttä käytetään päiväkodissanne vahvuutena edistämään lasten kielellistä kehitystä molemmilla kotimaisilla kielillä?
9. Miten vanhemmat asennoituvat kaksikielisyyteen?
10. Mitä haasteita olet kohdannut kaksikielisyyden tukemiseen liittyen?
11. Oletko saanut tarpeeksi tietoa/hyvät työkalut kaksikielisyyden tukemiseen?
12. Muut huomiot?

Liite 2: Kyselylomake ruotsiksi

Grunduppgifter

1. Hur många grupper finns i ert daghem?
  - a. 1-3
  - b. 4-5
  - c. 6 eller fler

2. Vad är språkdelningen på ert daghem?
  - a. Mer finskspråkiga än svenskspråkiga grupper
  - b. Mer svenskspråkiga än finskspråkiga grupper
  - c. Lika många finsk- och svenskspråkiga grupper

3. Hur många barn är det i din grupp?
  - a. 0-10
  - b. 11-20
  - c. 21 eller fler

4. Vilken ålder har barnen i din grupp?
  - a. 0-3 v
  - b. 4-5 v
  - c. 6 v

5. Vad är gruppens huvudsakliga språk?
  - a. Finska
  - b. Svenska

Stöda tvåspråkighet

6. Vilka metoder använder du för barnens språkliga utveckling gällande finska och svenska och hur använder du dessa metoder?
7. Hur har man uppmärksammat tvåspråkighet i ert daghem?
8. På vilket sätt använder man i ert daghem tvåspråkighet som en styrka för att utveckla barnens språkutveckling på båda inhemska språken?
9. Hur inställer sig föräldrarna till tvåspråkighet?
10. Vilka svårigheter har du stött på gällande stödandet av tvåspråkighet?
11. Har du fått tillräckligt med information/bra verktyg för att stöda tvåspråkighet?
12. Andra observationer?

Liite 3: Saatekirje

Nimeni on Dina Söderlund ja opiskelen Sosionomiksi Laureassa. Kirjoitan opinnäytetyötäni lapsen kielen kehityksestä ja kaksikielisestä varhaiskasvatusympäristöstä.

Tarkoitukseni on selvittää, millä keinoilla lapsen kaksikielisyyttä tuetaan varhaiskasvatuksessa sekä miten kasvattajat kokevat kaksikielisyyden tukemisen varhaiskasvatuksessa.

Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista, vastaukset käsitellään anonymisti, eikä vastaajia voida päätellä tutkimustuloksista. Käsittelen kyselylomakkeet itse, ja tuhoan kaikki vastaukset kun olen saanut ne analysoitua.

Vastaukset voi lähettää minulle joko kootusti tai yksitellen sähköpostilla tai postitse.

Vastaan mielelläni kysymyksiin.

Jag heter Dina Söderlund och studerar till Socionom vid Laurea. Jag skriver mitt slutarbete om barnets språkutveckling och tvåspråkig dagvårdsmiljö.

Mitt syfte är att utreda med vilka metoder man stöder tvåspråkighet inom dagvården samt hur dagvårdspersonalen upplever stöd av tvåspråkighet inom dagvården.

Det är frivilligt att svara på frågeformuläret, svaren behandlas anonymt, och man kan inte urskilja svaranden på basen av undersökningsresultaten. Jag behandlar svaren själv, och förstör alla svar då jag fått dem analyserade.

Man kan skicka svaren åt mig samlade eller enskilt via e-post eller post.

Jag svarar gärna på frågor.

Dina Söderlund

040-6621255

Pojovägen 3 e 44

10420 Skuru

dina.soderlund@student.laurea.fi